

**Pagrindiniai principai dėl tinkamo elgesio su asmenimis, iš kurių atimta laisvė,
koronaviruso (COVID-19) pandemijos kontekste**

Kovo 20, 2020

(neoficialus vertimas)

Koronaviruso (COVID-19) pandemija sukėlė ypatingus iššūkius valdžiai visose Europos Tarybos valstybėse narėse. Labai konkretūs ir dideli sunkumai iškilo laisvės atėmimo vietų personalui, įskaitant policijos areštines, pataisos įstaigas, imigrantų sulaikymo centrus, psichiatrines ligonines ir socialinės globos namus, o taip pat įvairias naujai įsteigtas įstaigas/teritorijas, kur asmenys gali būti patalpinami į karantiną. Pripažindamas akivaizdžią būtinybę imtis ryžtingų veiksmų kovoje su COVID-19, Europos komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (CPT) turi visiems priminti, kad kankinimų ir nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimas yra absoliutus. Apsauginės priemonės niekada negali privesti prie nežmoniško ar žeminančio elgesio su asmenimis, iš kurių atimta laisvė. CPT nuomone, visos Europos Tarybos teritorijoje esančios valdžios institucijos, atsakingos už asmenis, iš kurių atimta laisvė, turi laikytis žemiau išvardintų principų.

1) Pagrindiniu principu turi tapti reikalavimas imtis visų įmanomų veiksmų, kad apsaugoti asmenų, iš kurių atimta laisvė, sveikatą. Tokie veiksmai taip pat prisidės prie personalo sveikatos apsaugos.

2) Visose laisvės atėmimo vietose turi būti pilnai laikomasi Pasaulio sveikatos organizacijos gairių kovai su pandemija, o taip pat nacionalinių sveikatos ir klinikinių gairių, atitinkančių tarptautinius standartus.

3) Būtina sustiprinti laisvės atėmimo vietų aprūpinimą personalu, o darbuotojams turi būti suteikiama visokeriopa profesinė pagalba, reikiamos sveikatos apsaugos priemonės, o taip pat ir reikalingi mokymai, kad jie galėtų ir toliau tinkamai atlikti savo užduotis laisvės atėmimo vietose.

4) Bet kokie suvaržymai, taikomi asmenims, iš kurių atimta laisvė, siekiant užkirsti kelią COVID-19 plitimui, turi būti numatyti įstatymo, būtinai, proporcingi, pagrįsti pagarba žmogaus teisėms ir apriboti laike. Asmenims, iš kurių atimta laisvė, turi būti suteikta išsami informacija apie tokias priemones jiems suprantama kalba.

5) Kadangi artimi kontaktai gali sudaryti sąlygas virusui plisti, visos atitinkamos valdžios institucijos turi veikti kartu ieškant alternatyvų laisvės atėmimui. Tai yra ypatingai svarbu laisvės atėmimo įstaigose, kuriose egzistuoja perpildymas. Valdžios institucijos turėtų dažniau rinktis alternatyvas kardomajam kalinimui, laisvės atėmimo bausmių trumpinimą, lygtinį paleidimą ir probaciją; pakartotinai įvertinti priverstinio psichiatrinį pacientų hospitalizavimo būtinybę; kur įmanoma, išleisti asmenis iš socialinės globos namų į namus ar bendruomenės globą; ir kiek tik įmanoma susilaikyti nuo laisvės atėmimo taikymo imigrantų atžvilgiu.

6) Kalbant apie sveikatos priežiūrą, ypatingas dėmesys turės būti skiriamas specialioms asmenų, iš kurių atimta laisvė, poreikiams, o ypač tokioms rizikos grupėms kaip pagyvenę asmenys ar asmenys, turintys lėtinių sveikatos sutrikimų. Tai, be kita ko, turėtų apimti testavimą dėl COVID-19 bei intensyvios priežiūros suteikimą esant būtinybei. Be to, šiuo laikotarpiu personalas turėtų teikti papildomą psichologinę pagalbą asmenims, iš kurių atimta laisvė.

7) Nors visų neesminių užsiėmimų sustabdymas gali būti teisėtas ir pagrįstas, pagrindinės asmenų, iš kurių atimta laisvė, teisės pandemijos metu turi būti visapusiškai gerbiamos. Tai ypač svarbu kalbant apie teisę palaikyti tinkamą asmens higieną (įskaitant prieigą prie karšto vandens ir muilo) ir teisę mažiausiai vieną valandą kasdien pasivaikščioti gryname ore. Bet kokie ryšio su išoriniu pasauliu apribojimai, įskaitant pasimatymus, turi būti kompensuojami padidinant priėjimą prie alternatyvių komunikacijos priemonių (tokių kaip telefonas ar IP telefonija).

8) Kai asmuo, iš kurio atimta laisvė, užsikrečia ar yra įtariamas užsikrėtęs SARS-CoV-2 virusu ir yra izoliuojamas ar patalpinamas į karantiną, jam turėtų būti užtikrinamas kasdienis prasmingas žmogiškasis kontaktas.

9) Esant bet kokioms aplinkybėms ir visais atvejais turi būti visapusiškai laikomasi pagrindinių sulaikytų asmenų apsaugos nuo netinkamo elgesio su jais garantijų (teisės į advokatą, teisės į gydytojo apžiūrą ir teisės į tai, kad apie asmens sulaikymo faktą būtų pranešta trečiajai jo pasirinktai šaliai). Tam tikromis aplinkybėmis gali būti tikslinga imtis atsargumo priemonių (pavyzdžiui, reikalauti, kad simptomus turintys asmenys dėvėtų apsaugines kaukes).

10) Nepriklausomų organų vykdomas monitoringas, įskaitant nacionalinius prevencinius mechanizmus (NPM) ir CPT, išlieka pagrindine apsauga nuo netinkamo elgesio su asmenimis, iš kurių atimta laisvė. Valstybės turėtų ir toliau užtikrinti, kad monitoringo mechanizmai galėtų patekti į visas laisvės atėmimo vietas, įskaitant tas, kuriose asmenys laikomi karantine. Savo ruožtu, visi monitoringo mechanizmai turėtų imtis visų atsargumo priemonių ir laikytis principo „nepadaryk žalos“, ypač bendraujant su vyresnio amžiaus žmonėmis ir asmenimis, turinčiais lėtinių sveikatos sutrikimų.